

LBRIS

We know
books

MARIA TURTSCHANINOFF

MLAȘTINA VRĂJITĂ

Traducere din limba franceză și note de
ANA-VERONICA MIRCEA

 UNIVERS

LIBRIS | books
Dacă vrei să scapi de discurile mele vechi sună-l pe Tomas,
e colecționar.

Îi datorez lui Anders o sticlă de whisky pentru că m-a ajutat
să tai lemne

Vă rog să beți în amintirea mea

Plivește stratul de flori cu atenție

Ai crini în dreapta și iriși în stânga

Doris i-a plantat

În spatele hambarului cresc coacăze sălbatice

Cred că le cultiva cineva pe vremuri

Înainte de a pleca:

Deconectează încălzitorul de apă

Setează la zece grade caloriferele

Gunoii și găleata cu compost golește-le

Să nu uiți să golești și colectoarele de apă înainte să vină iarna

Pădurea este protejată

Vreme de zece ani n-ai dreptul să tai copacii

renii de pădure sunt fericiți

ca și bursucii

ca și această orhidee, o raritate

Pe copacii bătuți de vânturi

trăiesc insecte și cresc ciuperci

Dar, firește, faci ce vrei tu

E rândul tău

Sper c-o să-ți placă aici.

Cuprins

Fiica nimănu 7

SECOLUL AL XVII-LEA

Nevabacka 15

Riveranii 28

SECOLUL XVIII

Capelanul 47

Johannes 64

Tribunalul sătesc 82

Sora din pădure 91

Urzici 105

SECOLUL AL XIX-LEA

Amărăciune 127

Cântecul umbrelor 154

Brioșă și pietre 162

Fata pasăre 178

SECOLUL XX

Dăunători 215

Hărți 239

Plimbare cu sania 256

Vara cu Doris 269

LBRIS | SECOLUL XXI OW

Declin books 293

Inventarul 315

Instrucțiuni 330

Fiica nimănu

După ce descarc mașina, duc urna pe masa din verandă,
îmi umplu paharul cu Talisker
Aș vrea să deschid urna și să torn în ea un strop
Tu m-ai învățat să apreciez whisky-ul
dar mă mulțumesc să-nalț paharul către soarele-n amurg
către pajiștea presărată cu pădăii din fața casei
către liliacul și cerceii-doamnei din preajma magaziei
De când ai plecat sunt toate ale mele

am locuit atât de departe
cum aș putea
cum m-aș descurca
pământul și pădurea
nimic nu mi-e cunoscut
nu știu să fac nimic
nu sunt de-a nimănu

după ce ai mâncat ultimul borcan cu dulceață de afine făcută
de mama ta,
nu mai ești fiica nimănu

Pentru mine, ferma n-a fost niciodată acel paradis
dintr-o vară

din copilăria ta

De-aici aveai atâtea amintiri

erași legată de oameni, de animale și de pământ

aici dansai

acolo poposeai alături de verii tăi

și acolo făceați concursuri de schi

tu arătați cu degetul, mie-mi ieșeau cuvintele tale pe urechea

cealaltă

Deși aici, la fermă, n-ai locuit niciodată,

ai făcut parte din ea

Eu până și cheia pivniței o caut degeaba

Nu știi de ce vibrează caloriferele atât de bizar

când trece pe-aproape biblioteca mobilă

nici pe cine să chem să repare acoperișul

Dar ai lăsat o listă,

instrucțiuni

Te-ai gândit:

pentru orice eventualitate

ar putea fi utilă mai devreme sau mai târziu

Cu trei luni înainte de a muri

ai venit aici

și ai scris în cartea de oaspeți

Mulțumesc pentru tot, ferma mea dragă

Vreau să înțeleg de ce

a fost locul ăsta atât de important pentru tine

Obiceiurile tale sunt impregnate-n pereți

Mi le aduc cu prudență pe ale mele

Adaptez

schimb locul

modific

te rog să mă ierți pentru orice lucru mutat

din bucătăria unde totul își avea rostul

nimeni n-avea dreptul să pună ceva altundeva

fără să te scoată din fire

Mă încurajez spunându-mi că ți-ar plăcea să mă știi aici

(nu-i așa?)

Scot din dulapuri hainele tale

dar nu sunt în stare să mă despart de ele

le pun la păstrare în magazie

deși e plină ochi, are-un geam spart, varul e scorojit

multe reparații sunt necesare

Uneori îmi pun cizmele tale de cauciuc

și haina lui Doris, atât de veche

Ranița de soldat a lui Otto e atârnată pe perete

o placă de calandru din 1683 e alături, în cui

(văd anul gravat cu patru cifre)

și mai e un sfredel cu mâner din corn de ren acolo

Inițialele bunicii sunt brodate pe cearșafuri

dar mirosul tău se revarsă din toate

Mă plimb pentru prima oară pe aici

fără tine

fără nimeni din vechea generație

dialectul îmi e familiar în urechi, dar nu și pe buze

În ziua când am făcut pană la mașină

am sunat la garaj

(numărul e pe un petic de hârtie lângă telefonul fix)

bărbatul care-a răspuns mi-a spus

„De la Nevabacka ne sunați, nu-i așa?“

deși nu avem același nume de familie
și niciuna dintre noi nu se numește Nevabacka

Când m-am dus la brutărie
să comand pâinici umplute pentru înmormântare
femeia din spatele tejghelei mi-a zis,
înainte să-i spun ce-mi trebuie:
„Dar ce semănați cu mama dumneavoastră!“

Și când m-am dus în oraș să iau saltele noi pentru copii
vanzătorul a aflat cu surprindere că sunt pentru Nevabacka
„Am cunoscut-o foarte bine pe Eva-Stina“
Ați lucrat împreună în 1967, vara

Peste tot sunt fire
sunt rădăcini cărora le ignoram existența în prezența ta
cumva, fiindcă erai de față, nu le vedeam

Dar acum când sunt cea mai vârstnică din familie
cea care trebuie să le țină în mâna ei
până le va prelua generația următoare
mi se par clare, pe deplin evidente

Mâna unui copil de zece ani într-a mea
în timp ce punem urna în mormânt
un alt copil de șase ani ingenuncheat lângă groapă
își duce privirea mirată în urma bunicii
până dispăre în adâncul
pământului

Pământul de aici te cunoaște pe tine
Și-acum trebuie să se învețe cu mine

mă adulmecă

Traversez istoria,
străbat drumul croit de strămoșii mei
trec pe lângă ziduri de piatră înălțate de ei
pe lângă hambare în care au vârfit fânul
pe lângă grajduri pe care le-au construit
pe lângă ogoare pe care le-au muncit
an după an
urmele vieților lor
se acoperă
se surpă, se pierd
îngropate sub mușchi, mărăciniș și iarbă
mă plimb prin noaptea de iunie văduvită de umbre
cu gustul de Talisker pe buze
în aer se simt miros de fân proaspăt cosit
de cartofi noi
de gudron și zăpadă.

Pașii mei lovesc pământul
el îi ascultă
și îmi șoptește
te recunosc,
știi cine a fost mama ta

LBRIS

We know
books

SECOLUL AL XVII-LEA

*Toată lumea trăiește și va trăi mereu
Toată lumea dăruiește ceva din sine și își împrumută altora lumina
Totodată ascunzându-și-o și profitând de ceilalți
Nu e nici bine, nici rău
E așa cum e*

GUNNAR EKELÖF

Nevabacka

Drept răsplată pentru loialitatea sa, un soldat din vestul regatului a primit de la coroană o bucată de pământ în est. A călătorit pe apă până la Gamlakarleby, un târg care luase ființă de curând, a mers de-a lungul unui râu și a ajuns într-un sătuc. N-avea biserică și, cu toate că se întindea pe o suprafață considerabilă, nu era alcătuit decât din vreo cincisprezece case. Soldatul a întrebat încotro trebuie să se îndrepte și sătenii i-au răspuns în limba lui, în suedeză. A întâlnit și oameni care vorbeau finlandeza.

Terenul se găsea la marginea dinspre răsărit a satului. Știa că nu poate conta pe ajutorul nimănui ca să-și înfiripe ferma, dar nu se sinchisea. Pădurea pe care o străbătea era sumbră și deasă, foarte diferită de pădurile de foioase din locul de unde venise. Avea din ce să înalțe o construcție solidă. Vârfurile copacilor foșneau ca marea pe care o traversase în timpul războiului. Se descurcase bine, câștigase respectul camarazilor de arme și al ofițerilor. Dar nu era făcut să ucidă și să jefuiască; se născuse ca să țină în mână o lopată, o secure și un plug. Mergea simțindu-se atât de dornic să le mânuiască, încât i se părea că le strânge deja în căușul palmei.

Și-a petrecut noaptea în pădure și a pornit din nou la drum înainte de ivirea zorilor. A ajuns dis-de-diminează pe dealul pe care urma să-și construiască ferma. Luna plină strălucea deasupra

copacilor, palidă pe cerul luminos al primăverii. Soarele încă nu răsărise. Soldatul s-a oprit și, preț de o clipă îndelungată, a privit împrejurimile. Pădurea era deasă, iar zăpada topită umplea, gata să se reverse, albia pârâului de la poalele dealului. Și-a imaginat clădirile fermei sale și primul său ogor. Pârâul îi putea da apă până când săpa o fântână, iar în pădure se găseau din belșug lemne de foc. Pentru un om ca el era de-ajuns. Se simțea gata să îmblânzească pământul ăla nedestelenit. O să-l cultive, o să-l facă roditor. Sârguincios ca luna de pe cerul din mai, o să se trezească înaintea soarelui ca să-și ducă munca la bun sfârșit. Nevabacka, așa o să-și boteze ferma de pe singurul deal din ținutul ăla mlăștinos. Numele ales, ca multe altele din acele locuri, era un amestec de suedeză și finlandeză¹. Și, de atunci înainte, așa cum era obiceiul, tânărul țăran avea să poarte același nume. El nu mai era Matts, fiul lui Matts Rask, ci Matts, fiul lui Matts Nevabacka.

Acest Matts Nevabacka era curajos și muncitor. A tăiat câțiva brazi frumoși și a construit pe deal o casă cu o sobă care dădea căldură îndeajuns chiar și în cea mai rece parte a iernii. Alături de casă a însămânțat un ogor. Prima recoltă a fost modestă, dar știa că, de-a lungul anilor, poate să-și ia viața în mâini. Avea să-și ducă viața așa cum o să creadă el de cuviință, fără să mai primească ordine nici de la rege, nici de la vreun ofițer. N-o să mai fie nevoit să li se supună, n-o să-și mai riște pielea pentru nimeni. De atunci înainte, el și numai el avea să decidă ce face cu viața lui. Fiecare lovitură de topor, sapă sau rangă îl umplea de bucurie.

Dar pădurea nu era ușor de îmblânzit. Se împotriva din răspuțeri. Coniferele erau greu de tăiat. În ciuda eforturilor sale, buturugile refuzau să cedeze. În plus, solul era stâncos și,

1. „Neva“ înseamnă „mlăștină“ în finlandeză, iar „backa“ înseamnă „deal“ în suedeză.

cu pietrele pe care le dezgropa, construia un zid în jurul micului ogor. Noaptea dormea adânc, visându-și truda. Continua să sape și să smulgă rădăcinile care se agățau de pământ cu puterea vieții.

Vreme îndelungată, tânărul fermier a fost mulțumit de singurătatea sa, chiar savurând-o după ce îndurase traiul în comun impus în armată. Dar, încetul cu încetul, în el s-a născut o nouă dorință: un fiu care să-l ajute la muncă. Sau poate doi, doi băieți voinici și iscusiți, care să-l ajute cu atâta spor, încât pădurea să fie silită să li se supună. Cu ei alături, pietrele aproape că s-ar fi smuls singure din pământul argilos.

Dar nu avea nici fii, nici soție, iar, în acest colț uitat de lume, sexul frumos lipsea cu desăvârșire. În cel mai apropiat sat erau doar două case și nicio fată de vârsta măritișului. Iar Matts n-avea mai deloc timp să meargă la târguri sau să-și caute altundeva o soție potrivită.

Atunci și-a adus aminte de o turbărie aproape complet lipsită de copaci, aflată la nord de ferma lui. Nu-i plăcea să se aventureze acolo, fiindcă, odată ce se apropia, se simțea privit. Îl spiona cineva, era sigur. Și nu era vorba de vreo superstiție papistașă: în pădure, pe lângă păsări și alte animale, trăia un popor, cu care sătenii se înțelegeau bine dacă păstrau distanța, de asta depindea totul. Unii le aduceau ofrande creaturilor ăloră – pe furiș, pentru că astfel de obiceiuri încălcau învățăturile bisericii. Dar uneori pur și simplu nu mai era nimeni altcineva căruia să-i ceri ajutor la restriște. De pildă, atunci când era nevoie să scapi de o molimă sau să ții departe foamea.

Lui Matts, care venea din alte locuri, nu-i erau familiare ființele alea misterioase. Nu le cunoștea nici numele, nici obiceiurile. Când mergea în pădure, avea întotdeauna la el o bucată de oțel și i se întâmpla să cânte imnuri bisericești ca să se protejeze. Vocea lui gravă răsuna până în depărtări, iar oamenilor